Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 1 augusti 2025*

”Begäran om förhandsavgörande – Miljö – Direktiv 2009/147/EG – Bevarande av vilda fåglar – Artikel 5 – Förbud som syftar till att garantera fågelskyddet – Artikel 9 – Undantag – Artiklarna 16 och 17 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Förbud mot avverkning under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod”

I mål C-784/23,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Riigikohus (Högsta domstolen, Estland) genom beslut av den 19 december 2023, som inkom till domstolen den 19 december 2023, i målet

OÜ Voore Mets,

AS Lemeks Põlva

mot

Keskkonnaamet,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M.L. Arastey Sahún, samt domarna D. Gratsias, E. Regan, J. Passer (referent) och B. Smulders,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 11 december 2024,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– OÜ Voore Mets, genom I. Veso, vandeadvokaat,

– AS Lemeks Põlva, genom A. Hainsoo och M. Paloots,

* Rättegångsspråk: estniska.

– Estlands regering, genom M. Kriisa, i egenskap av ombud,

– Finlands regering, genom H. Leppo och M. Pere, båda i egenskap av ombud,

– Sveriges regering, genom F.-L. Göransson och C. Meyer-Seitz, båda i egenskap av ombud,

– Europaparlamentet, genom M. Allik och W.D. Kuzmienko, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska unionens råd, genom M. Alver och A. Maceroni, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom E. Randvere och N. Ruiz García, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 6 februari 2025 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 5 a, b och d samt artikel 9.1 a tredje strecksatsen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (EUT L 20, 2010, s. 7) (nedan kallat fågeldirektivet) samt artiklarna 16 och 17 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).

2 Begäran har framställts i två mål, dels mellan OÜ Voore Mets och Keskkonnaamet (Miljömyndigheten, Estland), dels mellan AS Lemeks Põlva och Keskkonnaamet. Målen rör miljömyndighetens förelägganden om uppskjuten skogsavverkning i syfte att skydda fåglarnas reproduktion.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Fågeldirektivet

3 Skäl 3, 5, 7, 8 och 10 i direktiv 2003/86 har följande lydelse:

”(3) Ett stort antal arter av vilda fåglar som förekommer naturligt inom medlemsstaternas europeiska territorium minskar i antal, i vissa fall mycket snabbt. Denna minskning utgör ett allvarligt hot mot bevarandet av den naturliga miljön, särskilt eftersom den medför att den biologiska jämvikten hotas.

…

(5) För att det ska vara möjligt att uppnå gemenskapens mål vad beträffar en förbättring av levnadsvillkoren och en hållbar utveckling är det nödvändigt att bevara de fågelarter som förekommer naturligt inom medlemsstaternas europeiska territorium.

…

(7) Bevarandeåtgärder ska inriktas på långsiktigt skydd och förvaltning av de naturresurser som utgör en integrerad del av de europeiska folkens arv. Därigenom blir det möjligt att kontrollera naturresurserna och reglera utnyttjandet av dem med utgångspunkt från de åtgärder som är nödvändiga att vidta för att upprätthålla och återupprätta den naturliga jämvikten mellan arter så långt detta rimligen är möjligt.

(8) För att bevara samtliga fågelarter är det helt nödvändigt att skydda, upprätthålla och återställa tillräckligt varierande och stora livsmiljöer för fåglar. Vissa fågelarter bör skyddas genom att särskilda åtgärder avseende deras livsmiljöer vidtas för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer. Sådana åtgärder måste också ta hänsyn till flyttande fåglar och samordnas i syfte att åstadkomma en sammanhängande helhet.

…

(10) På grund av deras höga populationsnivå, geografiska spridning och reproduktionstakt inom gemenskapen som helhet får vissa arter jagas; detta utgör en acceptabel exploatering. Där vissa begränsningar införs och respekteras måste sådan jakt vara förenlig med att populationerna av dessa arter bibehålls på en tillfredsställande nivå.”

4 I artikel 1.1 i direktivet anges följande:

”Detta direktiv behandlar bevarandet av samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördraget tillämpas. Det omfattar skydd, skötsel, förvaltning och kontroll av dessa arter och fastställer regler för exploatering av dem.”

5 I artikel 2 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska, med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av de arter som avses i artikel 1 på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå.”

6 Artikel 5 i direktivet har följande lydelse:

”Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 7 och 9 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att införa ett generellt system för skydd av samtliga de fågelarter som avses i artikel 1, där särskilt följande ska förbjudas:

a) Att avsiktligt döda eller fånga sådana fåglar oavsett vilken metod som används.

b) Att avsiktligt förstöra eller skada deras bon och ägg eller bortföra deras bon.

c) Att samla in fågelägg i naturen och behålla dessa, även om de är tomma.

d) Att avsiktligt störa dessa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningsperiod, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med detta direktiv.

e) Att förvara fåglar av sådana arter som inte får jagas eller fångas.”

7 I artikel 9.1 i fågeldirektivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får, om det inte finns någon annan lämplig lösning, medge undantag från artiklarna 5–8 av följande anledningar:

a) – Av hänsyn till människors hälsa och säkerhet,

– Av hänsyn till flygsäkerheten.

– För att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten.

– För att skydda flora och fauna.

b) För forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel och för den uppfödning som krävs för detta.

c) För att under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund tillåta fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar i litet antal.”

Livsmiljödirektivet

8 I artikel 12 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, 1992, s. 7; svensk specialutgåva, område 15, volym 11, s. 114) (nedan kallat livsmiljödirektivet) föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud mot

a) att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs,

b) att avsiktligt störa dessa arter, särskilt under deras parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttningsperioder,

c) att avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen,

d) att skada eller förstöra parningsplatser eller rastplatser.

2. För dessa arter skall medlemsstaterna förbjuda förvaring, transport och försäljning eller byte samt utbjudande till försäljning eller byte av exemplar som insamlats i naturen, med undantag av sådana som samlats på lagligt sätt före genomförandet av detta direktiv.

3. Det förbud som avses i punkt 1 a och 1 b samt punkt 2 skall gälla alla levnadsstadier hos de djur som omfattas av denna artikel.

…”

Estnisk rätt

MS

9 I artikel 28 i metsaseadus (MS) (skogslagen) av den 7 juni 2006 (RT I 2006, 30, 232), i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (RT I, 04.01.2021, 10) (nedan kallad MS), föreskrivs följande i punkt 7:

”Avverkning för skogsskötsel ska ske för

…

2) att öka skogens värde, hantera skogens densitet och sammansättning och möjliggöra användning av trä från träd som sannolikt kommer att falla på kort sikt (gallring).

…”

10 I artikel 29.1 MS föreskrivs följande:

”Vid kalhuggning ska alla träd på ett skifte fällas inom ett år, med undantag för följande:

1) Fröbärande träd, det vill säga 20–70 tallar, vårtbjörkar, askar, ekar, klibbalar, vresalmar eller skogsalmar, enstaka träd eller trädsamlingar per hektar, och unga träd som är livskraftiga för återbeskogning.

…

3) Träd som lämnas kvar, det vill säga träd som är nödvändiga för att säkerställa den biologiska mångfalden, eller deras stammar som fortfarande står, med en total volym stamved på minst fem kubikmeter per hektar, eller minst tio kubikmeter per hektar om det rör sig om ett kalhygge på mer än fem hektar.”

11 I artikel 40 MS föreskrivs följande:

”…

2. Miljömyndigheten har rätt att utfärda förelägganden på grundval av expertutlåtanden om skogsskydd för att förebygga skador på skogen och förhindra spridning av sådana skador. Förutom de uppgifter som föreskrivs i artikel 25.9 leden 1–5 och 7–9 i denna lag ska föreläggandet i dess bindande del innehålla ett åläggande att upphöra med den skadliga verksamheten eller att avstå från all verksamhet som kan orsaka skada, att undanröja källan till faran och att undanröja följderna av den skada som orsakats. Föreläggandet ska delges den som ålagts de skyldigheter som anges i föreläggandet på de villkor som föreskrivs i artikel 25.8 i denna lag.

…

10. För att skydda djuren under deras parningssäsong kan den för området ansvariga ministern genom förordning begränsa avverkningen av bestånd som innehåller olika områden och blandade bestånd under perioden 15 april–15 juni.

…”

12 Artikel 41 i MS har följande lydelse:

”1. Skogsägaren eller dennes ombud … ska inge en avverkningsanmälan till miljömyndigheten för

1) planerad avverkning, med undantag för gallring,

…

8. Om den planerade avverkningen inte uppfyller kraven i lagstiftningen har miljömyndigheten rätt att avslå begäran om registrering, varvid myndigheten ska lämna en skriftlig motivering till avslaget och ge de rekommendationer för verksamheten som krävs för att den ska stå i överenstämmelse med lagstiftningen.

8^1. Om den planerade avverkningen uppfyller kraven i lagstiftningen ska miljömyndigheten registrera den i skogsregistret. …”

LoKS

13 I artikel 2 i loomakaitseseadus (LoKS) (djurskyddslagen) av den 13 december 2000 (RT I 2001, 3, 4), i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (RT I, 30.12.2020, 12) (nedan kallad LoKS), föreskrivs följande:

”1. Vid tillämpningen av denna lag … är en fågel … ett djur.

…”

14 I artikel 7 LoKS föreskrivs följande:

”1. För att förhindra att vilda djur dör ska myndigheterna med ansvar för tillämpningen av denna lag ha rätt att

…

3) skjuta upp arbeten … i skogen under vilda djurs parningsperiod.

…”

LKS

15 I artikel 55 i looduskaitseseadus (LKS) (naturskyddslagen) av den 21 april 2004 (RT I 2004, 38, 258), i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (RT I, 30.12.2020, 7) (nedan kallad LKS), föreskrivs följande:

”1. Avsiktligt dödande av ett exemplar av en skyddad art, utom för avlivning, ska vara förbjudet.

…

3. Ett exemplar av en skyddad art i kategori II eller III får avlivas

…

4) om det är nödvändigt för att undvika skada på … annan betydande egendom.

…

5. I de fall som avses i punkt 1 … och i punkt 3 leden 2–5 i denna artikel krävs tillstånd från miljömyndigheten för avlivning av djuret.

5^1. Det tillstånd som avses i punkt 5 och punkt 6^1 leden 1 och 2 i denna artikel får beviljas om det inte finns några andra åtgärder för att lösa situationen som är mindre skadliga för djur och fåglar. Tillståndet ska innehålla följande uppgifter:

1) De arter och exemplar för vilka tillstånd har beviljats.

2) De medel, anordningar eller metoder som är tillåtna för verksamheten.

3) De omständigheter under vilka det föreligger fara eller risk, vid vilken tidpunkt och platsen där verksamheten får bedrivas.

4) Mottagaren av tillståndet.

5) Metoderna för övervakning eller andra sätt att följa upp och kontrollera resultaten.

…

6^1. När det gäller vilda fåglar är följande förbjudet:

1) Avsiktlig förstörelse och skada på bon och ägg eller bortskaffande av bon, utom i de fall som avses i punkt 3 leden 2–5 i denna artikel med tillstånd från miljömyndigheten.

2) Avsiktlig störning, särskilt under häckning och uppfödning, utom … i de fall som avses i punkt 3 leden 2–5 i denna artikel med tillstånd från miljömyndigheten …

…”

Skogsvårdslagen

16 I artikel 22 i metsa majandamise eeskiri (skogsvårdslagen) (RTL 2007, 2, 16), i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (RT I, 6.4.2021, 8), föreskrivs följande:

”…

5. Miljömyndigheten ska ta initiativet till ett expertutlåtande om skogsskydd på grundval av upplysningar som erhållits genom avverkningsanmälan eller på annat sätt:

1) i syfte att utfärda ett föreläggande för att förebygga skador på skogen och förhindra spridning av sådana skador,

…

6. För att erhålla ett expertutlåtande om skogsskydd ska skogsägaren lämna in en anmälan till miljömyndigheten om skador på skogen i syfte att genomföra återbeskogning av en skog som har förstörts till följd av storm, översvämning, storskalig skogsbrand eller andra betydande skador orsakade av ett naturfenomen …, eller genomföra återbeskogning av en skog som är i dåligt skick till följd av naturliga omständigheter, samt återbeskogning av ett skogsbestånd med bristande skogsgenetik eller som, av skäl som inte beror på skogsägaren, har en liten grundyta och låg täthet. …”

Målen vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

17 Under våren 2021 genomförde Voore Mets skogsavverkning på fastigheten Pällo-Reino i kommunen Jõgeva (Estland) med stöd av registrerade avverkningsanmälningar. Det var fråga om kalhuggningar i den mening som avses i artikel 29.1 MS.

18 Lemeks Põlva, å sin sida, hade förvärvat rätten att avverka skog på rot från ägaren till fastigheten Järveääre, belägen i kommunen Põlva (Estland). I Lemeks Põlvas avverkningsanmälningar av den 4 maj 2021 angavs att gallring i den mening som avses i artikel 28.7 MS skulle genomföras på ett skifte på denna fastighet och att kalhuggning skulle genomföras på fyra andra skiften på samma fastighet.

19 Genom förelägganden av den 17 och den 21 maj 2021 beslutade miljömyndigheten att avbryta och skjuta upp den skogsavverkning som Voore Mets genomförde på fastigheten Pällo-Reino, först fram till och med den 21 maj 2021 och därefter fram till och med den 31 juli 2021. Genom förelägganden av den 21 och den 26 maj 2021 beslutade miljömyndigheten även att avbryta och skjuta upp den skogsavverkning som Lemeks Põlva genomförde på fastigheten Järveääre, först fram till och med den 26 maj 2021 och därefter fram till och med den 15 juli 2021.

20 Dessa förelägganden antogs med stöd av artikel 7.1 led 3 LoKS och artikel 55.6[1] LKS. De första föreläggandena, det vill säga det som riktades till Voore Mets den 17 maj 2021 och det som riktades till Lemeks Põlva den 21 maj 2021, grundar sig på konstaterandet att det är vetenskapligt bevisat att det i varje skog finns minst ett par häckande fåglar per hektar, vilket medför att det vid fortsatt avverkning finns en verklig risk för att fåglar störs under häcknings- och uppfödningsperioden och att bon förstörs eller skadas. I de andra föreläggandena, det vill säga det som riktades till Voore Mets den 21 maj 2021 och det som riktades till Lemeks Põlva den 26 maj 2021, anges dessutom att det vid besök på de berörda fastigheterna, i båda fallen, hade kunnat konstateras en säker, sannolik eller möjlig häckning beträffande tio olika fågelarter på de berörda fastigheterna.

21 Av föreläggandet av den 21 maj 2021, riktat till Voore Mets, framgick närmare bestämt att fågelsång hade hörts på fastigheten Pällo-Reino under ett besök på plats som anordnats samma dag och att det var rimligt att anta att dessa fåglar häckade inom samma område. Vid detta

tillfälle hade följande fåglar identifierats genom sin sång eller sitt utseende: grönsångare (*phylloscopus sibilatrix*), gärdsmyg (*troglodytes troglodytes*), koltrast (turdus merula), taltrast (*turdus philomelos*) och bofink (*fringilla coelebs*). Dessutom konstaterades att det var sannolikt att nötväcka (*sitta europaea*) och domherre (*pyrrhula pyrrhula*) häckade där. I föreläggandet påpekades dessutom att det var högst sannolikt att det även fanns gransångare (*phylloscopus collybita*), lövsångare (*phylloscopus trochilus*) och mindre flugsnappare (*ficedula parva*) på fastigheten. I föreläggandet anges att ett uppskjutande av avverkningen fram till den 31 juli mot denna bakgrund säkerställer skyddet för sena häckare såsom grönsångare.

22 Enligt föreläggandet av den 26 maj 2021, riktat till Lemeks Põlva, hade följande fåglar kunnat identifieras vid besöket på fastigheten Järveääre: en säker häckning av större hackspett (*dendrocopos major*) och bofink, en sannolik häckning av talgoxe (*parus major*) och nötskrika (*garrulus glandarius*) samt en möjlig häckning av gransångare, grönsångare, trädgårdssångare (*sylvia borin*), gärdsmyg, järnsparv (*prunella modularis*) och rödhake (*erithacus rubecula*).

23 Voore Mets överklagade föreläggandena till Tallinna Halduskohus (Förvaltningsdomstolen i Tallinn, Estland) och yrkade ersättning för den skada som uppkommit till följd av avbrottet och förflyttningen av bolagets skogsmaskiner, det vill säga skada som miljömyndigheten ansågs ha orsakat till följd av de två föreläggandena mot bolaget. Förvaltningsdomstolen ogillade överklagandet. Detta avgörande fastställdes sedan av Tallinna Ringkonnakohus (Appellationsdomstolen i Tallinn, Estland).

24 Lemeks Põlvas överklagande i sin tur föreläggandena mot bolaget och gjorde gällande att de var rättsstridiga. Tartu Halduskohus (Förvaltningsdomstolen i Tartu, Estland) biföll delvis överklagandena och slog fast att föreläggandet av den 26 maj 2021 var rättsstridigt, bland annat på grund av att det inte tog upp frågan huruvida ett fullständigt förbud mot skogsavverkning under ungefär en och en halv månad var proportionerligt med hänsyn till antalet häckande fåglar på fastigheten, fåglarnas häckningsperioder och den aktuella klagandens intresse samt att klaganden inte hade beretts tillfälle att yttra sig. Tartu Ringkonnakohus (Appellationsdomstolen i Tartu, Estland) upphävde emellertid detta avgörande i den del överklagandena bifölls.

25 Voore Mets och Lemeks Põlva har överklagat dessa avgöranden till Riigikohus (Högsta domstolen, Estland), som är den hänskjutande domstolen. Den hänskjutande domstolen vill för det första få klarhet i huruvida begreppet avsiktlighet i den mening som avses i artikel 5 i fågeldirektivet ska förstås på samma sätt som i artikel 12 i livsmiljödirektivet, det vill säga i den meningen, bland annat, att kravet på avsiktlighet ska anses vara uppfyllt inte bara när det har fastställts att den som begått handlingen har velat döda eller störa ett fågelexemplar eller har velat förstöra eller skada fåglars bon eller ägg, utan även när det har styrkts att den som begått handlingen åtminstone har godtagit risken för ett sådant dödande eller störande eller att fåglars bon förstörs eller skadas.

26 Om så är fallet vill den hänskjutande domstolen för det andra få klarhet i vilka omständigheter som är tillräckliga för att ett sådant godtagande ska anses föreligga. Den hänskjutande domstolen anser i detta avseende att förekomsten av ett fågelpar per hektar, som anges i de första föreläggandena på grundval av vetenskapliga uppgifter, inte nödvändigtvis överskrider den gräns utöver vilken skogsbrukaren ska anses ha godtagit risken för att fåglar dödas eller störs eller att deras bon eller ägg förstörs eller skadas. Den hänskjutande domstolen anser däremot *a priori* att det, från och med den tidpunkt då de ytterligare omständigheter som konstaterats i de andra föreläggandena föreligger, med nödvändighet finns ett godtagande av möjligheten att kalhuggningar som genomförs under häckningsperioden leder till att fåglarna dör och att deras

bon och ägg förstörs. Frågan kan emellertid ställas huruvida avverkning kan anses utgöra ett dödande, en störning, en förstörelse eller en skada som är avsiktlig i den mening som avses i artikel 5 i fågeldirektivet, om det inte finns något som tyder på att hotade fåglar häckar inom avverkningsområdet och om verksamheten i fråga inte syftar till att döda eller störa fåglarna eller till att förstöra eller skada bon. Den omständigheten att alla fågelarter måste omfattas av ett skyddssystem innebär inte nödvändigtvis att alla fåglar måste skyddas på samma sätt. Enligt den hänskjutande domstolen ska nämligen artikel 5 i fågeldirektivet tolkas teleologiskt, det vill säga med beaktande av syftet med artikel 2 i samma direktiv.

27 För det tredje anser den hänskjutande domstolen att även om de ifrågavarande avverkningarna ska anses utgöra en avsiktlig handling i syfte att döda eller störa fåglarna eller att förstöra eller skada deras bon eller ägg, är det enligt den hänskjutande domstolen nödvändigt att fastställa huruvida det enligt artikel 9 i fågeldirektivet är tillåtet att göra undantag från förbuden i artikel 5 a, b och d i detta direktiv.

28 För det fjärde anser den hänskjutande domstolen slutligen att den omständigheten att det inte är möjligt att bevilja ett undantag eller att undantag beviljas på alltför stränga villkor skulle kunna strida mot näringsfriheten och den grundläggande rätten till egendom som stadfästs i artiklarna 16 och 17 i stadgan på grund av att det framstår som oproportionerligt. I förekommande fall vill den hänskjutande domstolen således få klarhet i huruvida fågeldirektivet är förenligt med fördragen och huruvida det är giltigt.

29 Mot denna bakgrund beslutade Riigikohus (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Kan artikel 5 a, b och d i [fågeldirektivet] tolkas på så sätt att de förbud mot handlingar som föreskrivs där endast gäller i den mån det är nödvändigt att, i den mening som avses i artikel 2 i samma direktiv, vidta åtgärder för att bibehålla populationen av berörda fågelarter på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, förutsatt att syftet med handlingen inte är att döda eller störa fåglar eller att förstöra eller skada deras bon?

2) Ska artikel 5 a, b och d i [fågeldirektivet], jämförd med artikel 2 i samma direktiv, tolkas på så sätt att de handlingar som är förbjudna enligt dessa bestämmelser ska anses vara avsiktliga om de vidtas under fåglarnas häckningsperiod, i synnerhet när det på grundval av vetenskapliga data och observationer av enskilda fåglar finns anledning att anta att cirka tio fågelpar per hektar häckar i en skog som ska avverkas helt (kalhuggning), dock utan att det fastställts att exemplar av fågelarter som är i ett ogynnsamt tillstånd häckar på avverkningsområdet?

3) Ska artikel 5 a, b och d i [fågeldirektivet], jämförd med artikel 2 i samma direktiv, tolkas på så sätt att de handlingar som är förbjudna enligt dessa bestämmelser ska anses vara avsiktliga om de vidtas under fåglarnas häckningsperiod, i synnerhet när det på grundval av vetenskapliga data och observationer av enskilda fåglar finns anledning att anta att cirka tio fågelpar per hektar häckar i en skog som endast ska avverkas delvis (gallring), dock utan att det finns anledning att anta att exemplar av fågelarter som är i ett ogynnsamt tillstånd häckar på avverkningsområdet?

4) Kan artikel 9.1 a tredje strecksatsen i [fågeldirektivet], jämförd med artikel 2 i samma direktiv, tolkas på så sätt att en medlemsstats lagstiftning, enligt vilken det är möjligt att göra undantag från förbuden i artikel 5 a, b och d i samma direktiv i syfte att tillåta kalhuggning under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod för att förhindra allvarlig skada på skog såsom egendom, är förenlig med förstnämnda unionsrättsliga bestämmelse?

5) Kan artikel 9.1 a tredje strecksatsen i [fågeldirektivet], jämförd med artikel 2 i samma direktiv, tolkas på så sätt att en medlemsstats lagstiftning, enligt vilken det är möjligt att göra undantag från förbuden i artikel 5 a, b och d i samma direktiv i syfte att tillåta gallring under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod för att förhindra allvarlig skada på skog såsom egendom, är förenlig med förstnämnda unionsrättsliga bestämmelse?

6) Är en tolkning av [fågeldirektivet] som innebär att det inte är tillåtet att genomföra kalhuggning under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod för att förhindra allvarlig skada på skog såsom egendom, förenlig med artiklarna 16 och 17 i [stadgan], och gäller det även om avverkningen inte påverkar fågelarter som befinner sig i ett ogynnsamt tillstånd?

7) Är en tolkning av [fågeldirektivet] som innebär att det inte är tillåtet att genomföra kalhuggning under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod för att förhindra allvarlig skada på skog såsom egendom, förenlig med artiklarna 16 och 17 i [stadgan], och gäller det även om avverkningen inte påverkar fågelarter som befinner sig i ett ogynnsamt tillstånd?”

Huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till prövning

30 Voore Mets och Lemeks Põlva anser att begäran om förhandsavgörande inte kan tas upp till prövning. Enligt Voore Mets och Lemeks Põlva har samtliga frågor redan besvarats i förslag till avgörande av generaladvokaten Kokott i de förenade målen Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 och C-474/19, EU:C:2020:699), och det framgår inte på något sätt av domen av den 4 mars 2021, Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 och C-474/19, EU:C:2021:166), att begreppet avsiktlighet i artikel 5 i fågeldirektivet ska tolkas på samma sätt som detta begrepp i artikel 12 i livsmiljödirektivet. Att det inte föreligger några rättsliga svårigheter som kräver en tolkning från EU-domstolen bekräftas dessutom av att ingen annan medlemsstat än Republiken Estland, med stöd av de bestämmelser genom vilka fågeldirektivet införlivas, avbryter avverkningen under vår och sommar i skogar som är avsedda för skogsbruk och som inte åtnjuter skydd för att säkerställa skyddet av fåglar. Voore Mets har tillagt att en prövning av målet vid EU-domstolen kommer att leda till att den rimliga handläggningstiden för målen vid den nationella domstolen överskrids.

31 Det följer av fast rättspraxis i detta avseende att en nationell domstol har en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga om tolkningen av relevanta unionsbestämmelser till EU-domstolen. Det ankommer uteslutande på den nationella domstolen, vid vilken målet anhängiggjorts, som har kunskap om den nationella rätten, och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts av den nationella domstolen avser tolkningen av en unionsbestämmelse. Av detta följer att de frågor som ställs av nationella domstolar presumeras vara relevanta. En tolknings- eller giltighetsfråga från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till

sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på den fråga som ställts till den (se dom av den 9 september 2021, GE Auto Service Leasing, C-294/20, EU:C:2021:723, punkt 40 och där angiven rättspraxis).

32 Av detta följer att den omständigheten att svaret på tolkningsfrågorna kan utläsas av förslag till avgörande av generaladvokaten Kokott i de förenade målen Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 och C-474/19, EU:C:2020:699), och av domen av den 4 mars 2021, Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 och C-474/19, EU:C:2021:166), och att de inte medför några rättsliga svårigheter, även om detta förhållande antas vara styrkt, inte medför att begäran om förhandsavgörande ska avvisas.

33 Även om det redan finns praxis från EU-domstolen i vilken den aktuella rättsfrågan avgörs har de nationella domstolarna nämligen en mycket vittgående möjlighet att vända sig till EU-domstolen om de finner det lämpligt. Den omständigheten att de bestämmelser som begärs tolkade redan har tolkats av EU-domstolen innebär inte att den är förhindrad att meddela ett nytt avgörande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 oktober 2021, Consorzio Italian Management och Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 37 och där angiven rättspraxis). Det är inte heller förbjudet för en nationell domstol att ställa tolkningsfrågor till EU-domstolen där en av parterna i det nationella målet anser att svaret inte lämnar något utrymme för rimligt tvivel (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 februari 2022, Viva Telecom Bulgaria, C-257/20, EU:C:2022:125, punkt 42 och där angiven rättspraxis).

34 Det följer även av ovan angivna rättspraxis (se punkt 31 ovan) att tidsåtgången för målet i de nationella domstolarna inte är relevant för bedömningen av huruvida en begäran om förhandsavgörande som framställts av en av dessa domstolar med stöd av artikel 267 FEUF kan tas upp till prövning.

35 Denna bedömning påverkas inte av den omständigheten att såväl den hänskjutande domstolen som EU-domstolen är skyldiga att iaktta den allmänna rättsprincipen att var och en har rätt att få sin sak prövad inom skälig tid, vilken återges i artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen) och i artikel 47 i stadgan.

36 Den tolkning som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har gjort av de rättigheter som garanteras i artikel 6.1 i Europakonventionen utgör nämligen en lägsta skyddsnivå som EU-domstolen ska beakta vid sin tolkning av motsvarande rättigheter i artikel 47, med beaktande av stadgans artikel 52.3 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 september 2024, Ordre des avocats du Barreau de Luxembourg, C-432/23, EU:C:2024:791, punkt 48 och där angiven rättspraxis).

37 Det framgår emellertid av praxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att förfarandet enligt artikel 267 FEUF inte ska beaktas vid bedömningen av huruvida tidsåtgången för ett förfarande vid en nationell domstol innebär ett åsidosättande av den rättighet som föreskrivs i artikel 6.1 i Europakonventionen. Enligt Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna skulle detta undergräva det system som inrättats genom artikel 267 FEUF och det mål som eftersträvas med nämnda artikel 267 (Europadomstolen, 26 februari 1998, Pafitis m.fl. mot Grekland, CE:ECHR:1998:0226JUD002032392, § 95, och Europadomstolen, 30 september 2003, Koua Poirrez mot Frankrike, CE:ECHR:2003:0930JUD004089298, § 61).

38 Begäran om förhandsavgörande kan följaktligen tas upp till prövning.

Prövning av tolknings- och giltighetsfrågorna

39 Det ska inledningsvis påpekas att Voore Mets i sitt skriftliga yttrande har bett EU-domstolen att besvara andra frågor än dem som ställts av den hänskjutande domstolen.

40 Domstolen påpekar att det följer av artikel 267 FEUF att det ankommer på den nationella domstolen, och inte på parterna i det nationella målet, att vända sig till EU-domstolen. Det är således den nationella domstolen som ensam bestämmer vilka frågor som ska hänskjutas till EU-domstolen och parterna kan inte ändra frågornas innehåll (dom av den 6 oktober 2015, T-Mobile Czech Republic och Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

41 Av detta följer att ett svar på de frågor som parterna i det nationella målet har ställt skulle vara oförenligt med EU-domstolens roll enligt artikel 267 FEUF. Ett svar på dessa frågor skulle dessutom strida mot domstolens skyldighet att säkerställa att medlemsstaternas regeringar och berörda parter ges möjlighet att avge yttranden i enlighet med artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol, med hänsyn till att det endast är beslutet om hänskjutande som delges berörda parter enligt denna bestämmelse (dom av den 6 oktober 2015, T-Mobile Czech Republic och Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, punkt 29 och där angiven rättspraxis).

42 Det saknas följaktligen anledning att besvara de frågor som Voore Mets har ställt till domstolen.

Den första frågan

43 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet ska tolkas så, att när den berörda mänskliga verksamheten har ett annat syfte än att fånga, döda eller störa fåglar eller att förstöra eller skada deras bon eller ägg, ska de förbud som föreskrivs i denna bestämmelse endast tillämpas i den mån de, i den mening som avses i artikel 2 i direktivet, är nödvändiga, med beaktande av ekonomiska krav och rekreationsbehov, för att bibehålla populationen av de berörda fågelarterna på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå.

44 Enligt artikel 5 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 7 och 9 i detta direktiv, vidta nödvändiga åtgärder för att införa ett generellt system för skydd av samtliga de fågelarter som avses i direktivets artikel 1. Enligt artikel 5 a, b och d i direktivet innebär detta system bland annat ett förbud mot, för det första, att ”avsiktligt döda eller fånga sådana fåglar, oavsett vilken metod som används”, för det andra, att ”avsiktligt förstöra eller skada deras bon och ägg eller bortföra deras bon” och, för det tredje, att ”avsiktligt störa dessa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningsperiod, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med detta direktiv”.

45 Det framgår såväl av lydelsen av artikel 5 i fågeldirektivet, jämförd med artikel 1.1 i samma direktiv, som av det sammanhang i vilket nämnda artikel 5 ingår samt av direktivets föremål och syfte att förbuden i sistnämnda artikel är tillämpliga på samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördragen tillämpas. Tillämpningen av dessa förbud är således inte begränsad till vissa specifika fågelarter eller arter som är hotade på någon nivå eller som har en långsiktigt vikande populationstrend (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 mars 2021, Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 och C-474/19, EU:C:2021:166, punkterna 36, 37 och 45).

46 När det sedan gäller kravet på avsiktlighet i artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet, ska det påpekas att det vid tolkningen av artikel 12.1 a–c i livsmiljödirektivet, vilken innehåller förbud som motsvarar dem som anges i artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet, har domstolen slagit fast att det för att kravet på avsiktlighet ska anses vara uppfyllt krävs att personen i fråga har velat fånga eller döda ett exemplar av en skyddad djurart, störa en sådan djurart eller förstöra ägg, eller åtminstone godtagit risken för en sådan fångst, ett sådant dödande eller störande eller att ägg förstörs (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 mars 2021, Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 och C-474/19, EU:C:2021:166, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

47 Det följer av fast rättspraxis att de begrepp som används i rättsakter som antagits inom samma område måste anses ha samma betydelse, med hänsyn till kraven på att unionens rättsordning ska vara enhetlig och konsekvent (dom av den 21 mars 2024, Marvesa Rotterdam, C-7/23, EU:C:2024:257, punkt 35 och där angiven rättspraxis). Med hänsyn till, å ena sidan, likheten mellan ordalydelsen i artikel 12 i livsmiljödirektivet och ordalydelsen i artikel 5 i fågeldirektivet och, å andra sidan, den plats som dessa artiklar har i deras respektive lagstiftningssammanhang, ska begreppet avsiktlighet i nämnda artikel 5 tolkas på samma sätt som domstolens tolkning av detta begrepp inom ramen för artikel 12 i livsmiljödirektivet.

48 Det ska dessutom beaktas att tolkningen av begreppet avsiktlighet i den mening som avses i punkt 46 ovan följer av dom av den 30 januari 2002, kommissionen/Grekland (C-103/00, EU:C:2002:60, punkterna 34–36), och dom av den 18 maj 2006, kommissionen/Spanien (C-221/04, EU:C:2006:329, punkt 71). Det kan således konstateras att unionslagstiftaren när den antog fågeldirektivet år 2009 avsåg att kravet på avsiktlighet i artikel 5 i detta direktiv skulle ha samma innebörd som i artikel 12 i livsmiljödirektivet, med hänsyn till att lagstiftaren avstod från att införa preciseringar beträffande detta krav för att bland annat undanta handlingar från direktivets tillämpningsområde som inte har till syfte att fånga, döda eller störa fåglar eller att förstöra eller skada deras bon eller ägg.

49 Härav följer att förbuden i artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet inte endast är tillämpliga på mänsklig verksamhet som syftar till att fånga, döda och störa fåglar eller förstöra eller skada deras bon eller ägg, utan även på mänsklig verksamhet som, där ett sådant syfte inte är uppenbart, innebär ett godtagande av risken för att fåglar fångas, dödas eller störs eller att deras bon och ägg förstörs eller skadas.

50 När det sedan gäller frågan – för det fall det är uppenbart att en mänsklig verksamhet har ett annat syfte än att fånga, döda eller störa fåglar eller att förstöra eller skada deras bon eller ägg – huruvida förbuden i artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet endast är tillämpliga i den mån de i den mening som avses i direktivets artikel 2 är nödvändiga, med beaktande av ekonomiska krav och rekreationsbehov, för att bibehålla populationen av de berörda fågelarterna på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå gör domstolen följande bedömning. Det är endast i artikel 5 d i fågeldirektivet som det föreskrivs att det förbud som avses i denna bestämmelse – nämligen mot att avsiktligt störa fåglar, särskilt under häcknings- och uppfödningsperioden – ska tillämpas ”i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med [fågeldirektivet]”.

51 Vad avser räckvidden av detta villkor ska det erinras om att syftet med fågeldirektivet, såsom framgår av artikel 1 jämförd med skälen 3, 5, 7 och 8 i direktivet, omfattar skydd, skötsel och förvaltning av samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördragen tillämpas för att säkerställa att de bevaras såsom en del av de europeiska folkens arv. Detta förutsätter således ett långsiktigt skydd för att bevara och återställa

tillräckligt varierande och stora livsmiljöer. Mot bakgrund av detta syfte åläggs medlemsstaterna enligt artikel 2 jämförd med skäl 10 i direktivet att, med beaktande av ekonomiska krav och rekreationsbehov, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av dessa fågelarter på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller att återställa populationen för dessa arter till denna nivå, så att populationsnivån kan anses tillfredsställande. Tillägget ”i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med [fågeldirektivet]” i artikel 5 d i nämnda direktiv ska således, mot bakgrund av dessa bestämmelser, tolkas så, att störningar, särskilt under häcknings- och uppfödningsperioden, ska förbjudas i den mån de har en betydande inverkan på målet att bibehålla populationen av nämnda fågelarter på en tillfredsställande nivå, eller att återställa populationen till en sådan nivå.

52 I artikel 5 a och b i fågeldirektivet föreskrivs däremot inte något villkor som motsvarar nämnda tillägg i artikel 5 d i samma direktiv.

53 Eftersom artikel 5 a och b i fågeldirektivet inte innehåller något villkor motsvarande det i artikel 5 d i samma direktiv, och med beaktande av de bedömningar som gjorts i punkterna 46–49 ovan, ska något sådant villkor inte anses gälla för tillämpningen av förbuden i nämnda artikel 5 a och b. Detta gäller vare sig syftet med mänsklig verksamhet är, eller inte är, att fånga eller döda fåglar eller att förstöra eller skada deras bon eller ägg.

54 Följaktligen innehåller artikel 5 a och b i fågeldirektivet – till skillnad från artikel 5 d i detta direktiv – inte något undantag från dess tillämpningsområde beträffande sådan mänsklig verksamhet som inte medför risk för en betydande inverkan på målet att bibehålla fågelarternas population på en tillfredsställande nivå eller att återställa populationen till en sådan nivå. Detta innebär att det vid tillämpningen av de förbud som föreskrivs i nämnda artikel 5 a och b inte är relevant att göra en prövning av den inverkan som mänsklig verksamhet har på de berörda fågelarternas populationsnivå.

55 En sådan prövning är däremot relevant inom ramen för de undantag från dessa förbud som antagits med stöd av artikel 9 i fågeldirektivet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 mars 2021, Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 och C-474/19, EU:C:2021:166, punkt 58).

56 Det är nämligen i samband med prövningen av dessa undantag som det, bland annat för att kontrollera huruvida det begärda undantaget är proportionerligt, görs en bedömning av såväl den aktuella åtgärdens påverkan på populationsnivån för de berörda fågelarterna, som huruvida åtgärden är nödvändig och huruvida det finns alternativa åtgärder som gör det möjligt att uppnå det mål som åberopats till stöd för undantaget (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 mars 2021, Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 och C-474/19, EU:C:2021:166, punkt 59).

57 Mot bakgrund av det ovanstående ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet ska tolkas så, att det enbart är förbudet i artikel 5 d som är tillämpligt i den mån det är nödvändigt för att förhindra störningar som kan ha en betydande inverkan på det mål som avses i artikel 2 i direktivet, nämligen att, med beaktande av ekonomiska krav och rekreationsbehov, bibehålla populationen av samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördragen tillämpas på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå. Däremot uppställs inte något sådant villkor för att förbuden i artikel 5 a och b i nämnda direktiv ska vara tillämpliga, även om den mänskliga verksamheten har ett annat syfte än att fånga eller döda fåglar eller förstöra eller skada deras bon eller ägg.

Prövning av den andra och den tredje frågan

58 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra och den tredje frågan, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet ska tolkas så, att när det utifrån vetenskapliga uppgifter och observationer av olika fåglar går att dra slutsatsen att den skog där samtliga träd ska avverkas (kalhuggning) eller där vissa träd ska avverkas (gallring) innehåller cirka tio häckande fågelpar per hektar, utan att det har visats att fågelarter med en ogynnsam bevarandestatus häckar inom avverkningsområdet, så ska genomförandet av sådan avverkning under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod omfattas av förbuden i denna bestämmelse.

59 Vad för det första gäller den omständigheten att de vetenskapliga uppgifterna och observationerna av olika fåglar inte gör det möjligt att fastställa förekomsten av fågelarter med en ogynnsam bevarandestatus inom de berörda skiftena, erinrar domstolen om att tillämpningsområdet för artikel 5 i fågeldirektivet, såsom framgår ovan av punkt 45, inte är begränsat till enbart fågelarter som har en ogynnsam bevarandestatus.

60 För det andra, när det konstateras att det finns cirka tio häckande fågelpar per hektar i en skog som ska avverkas, innebär den omständigheten att kalhuggning och gallring genomförs där under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod att risken godtas för att fåglar dödas eller störs under denna period eller att deras bon eller ägg förstörs eller skadas. I enlighet med vad som konstaterats ovan i punkterna 46–56 omfattas följaktligen åtgärder som syftar till sådan avverkning under alla omständigheter av förbuden i artikel 5 a och b i fågeldirektivet och, i den mån den störning som avverkningen medför har en betydande inverkan på målet att bibehålla populationen av de berörda fågelarterna på en tillfredsställande nivå, eller att återställa populationen till en sådan nivå, av förbudet i artikel 5 d i detta direktiv.

61 För det tredje framstår det, i enlighet med försiktighetsprincipen i artikel 191.2 FEUF, inte vara omotiverat att grunda konstaterandet angående förekomsten av ett visst antal häckande fågelpar per hektar på vetenskapliga uppgifter och observationer av olika fåglar, och i synnerhet, såsom i förevarande fall, på skogens typ och ålder samt på det förhållandet att ett antal exemplar identifierats vid en kontroll på de berörda skiftena.

62 Mot bakgrund av det ovanstående ska den andra och den tredje frågan besvaras enligt följande. Artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet ska tolkas så, att när det utifrån vetenskapliga uppgifter och observationer av olika fåglar går att dra slutsatsen att den skog där samtliga träd ska avverkas (kalhuggning) eller där vissa träd ska avverkas (gallring) innehåller cirka tio häckande fågelpar per hektar, utan att det har visats att fågelarter med en ogynnsam bevarandestatus häckar inom avverkningsområdet, så omfattas genomförandet av en sådan avverkning under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod av förbuden i artikel 5 a och b i direktivet samt, i den mån den störning som avverkningen medför har en betydande inverkan på målet att bibehålla populationen av de berörda fågelarterna på en tillfredsställande nivå, eller att återställa populationen till en sådan nivå, av förbudet i direktivets artikel 5 d.

Den fjärde, den femte, den sjätte och den sjunde frågan

63 Den hänskjutande domstolen har ställt den fjärde, den femte, den sjätte och den sjunde frågan, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 9.1 a tredje strecksatsen i fågeldirektivet, jämförd med artikel 2 i samma direktiv, ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en medlemsstats lagstiftning som tillåter undantag från förbuden i artikel 5 a, b och d,

fågeldirektivet för att genomföra kalhuggning eller gallring under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod, för att förhindra allvarlig skada på skogen såsom egendom och, om så inte är fallet, huruvida fågeldirektivet är förenligt med artiklarna 16 och 17 i stadgan.

64 Enligt fast rättspraxis ankommer det inte på EU-domstolen att lämna rådgivande yttranden i allmänna eller hypotetiska frågor (dom av den 20 oktober 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Avlägsnande av offer för människohandel), C-66/21, EU:C:2022:809, punkt 82 och där angiven rättspraxis).

65 Enligt artikel 9.1 a tredje strecksatsen i fågeldirektivet får medlemsstaterna göra undantag från förbuden i artikel 5 i detta direktiv, bland annat för att förhindra allvarlig skada på skog.

66 Ett sådant undantag förefaller enligt estnisk rätt kunna beviljas i form av ett tillstånd från miljömyndigheten med stöd av artikel 55.3–55.5[1] LKS.

67 I förevarande fall framgår det emellertid inte av begäran om förhandsavgörande att klagandena i det nationella målet hade begärt att de estniska myndigheterna skulle låta dem få göra undantag från förbuden i artikel 5 a, b och d i fågeldirektivet genom att bevilja dem tillstånd i den mening som avses i artikel 55.3–55.5[1] LKS. Vad särskilt gäller Lemeks Põlva framgår det i övrigt av beslutet om hänskjutande att det i andra instans konstaterades att Lemeks Põlva inte åberopade något av de skäl för undantag som föreskrivs i denna bestämmelse.

68 Eftersom den fjärde, den femte, den sjätte och den sjunde frågan således är hypotetiska, kan de inte tas upp till prövning.

Rättegångskostnader

69 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

1) Artikel 5 a, b och d i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar

ska tolkas så,

att det enbart är förbudet i artikel 5 d som är tillämpligt i den mån det är nödvändigt för att förhindra störningar som kan ha en betydande inverkan på det mål som avses i artikel 2 i direktivet, nämligen att, med beaktande av ekonomiska krav och rekreationsbehov, bibehålla populationen av samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördragen tillämpas på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå. Däremot uppställs inte något sådant villkor för att förbuden i artikel 5 a och b i nämnda direktiv ska vara tillämpliga, även om den mänskliga verksamheten har ett annat syfte än att fånga eller döda fåglar eller förstöra eller skada deras bon eller ägg.

2) Artikel 5 a, b och d i direktiv 2009/147

ska tolkas så,

att när det utifrån vetenskapliga uppgifter och observationer av olika fåglar går att dra slutsatsen att den skog där samtliga träd ska avverkas (kalhuggning) eller där vissa träd ska avverkas (gallring) innehåller cirka tio häckande fågelpar per hektar, utan att det har visats att fågelarter med en ogynnsam bevarandestatus häckar inom avverkningsområdet, så omfattas genomförandet av en sådan avverkning under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod av förbuden i artikel 5 a och b i direktivet samt, i den mån den störning som avverkningen medför har en betydande inverkan på målet att bibehålla populationen av de berörda fågelarterna på en tillfredsställande nivå, eller att återställa populationen till en sådan nivå, av förbudet i direktivets artikel 5 d.

Underskrifter